

Apel, Karl-Otto

Se også:

[Demokrati](#)
[Døden](#)
[Etik](#)
[Fagbevægelse](#)
[Filosofi](#)
[Habermas, Jürgen](#)
[Historie](#)
[Identitet](#)
[Kultur](#)
[Marxisme](#)
[Marxisme-leninisme](#)
[Marxistisk økonomi](#)

Karl-Otto Apel (1922-), tysk filosof. Fra 1940-1945 soldat i den tyske hær, og deltager i det russiske felttog. I 1945 begynder han at studere **filosofi**, **historie** og tysk filologi ved Bonn Universitet. Møder her foruden Judith Janh - som han gifter sig med i 1953 - og **Jürgen Habermas**. Han får doktorgraden i filosofi i 1950 med en afhandling om Martin Heideggers filosofi. Fra 1973 professor i filosofi i Frankfurt am Main, hvor han atter møder Habermas. I sit værk fra 1973, *Transformation der Philosophie* (2 vols.) viser han for første gang tydeligt et udkast til en særegen teori, i hvilken artiklen «Das Apriori der Kommunikationsgemeinschaft» udgør grundlaget for den diskursive **etik**. Med *Diskurs und Verantwortung* (1988) tager han skridtet mod den «anvendte etik». I 1989 inviterer Raúl Fornet-Betancourt ham til at iværksætte en dialog mellem diskursetikken og befrielsesfilosofien. Fra 1990 professor emeritus ved Frankfurt universitet.

Karl-Otto Apel

Apel udvikler diskursetikken sammen med Habermas. I tråd med denne **etik**, mener Apel, at individerne nødvendigvis er sociale væsener, fordi deres tænkning har form af en dialog. Dette implicerer, at **normernes** gyldighed ikke kan bestemmes individuelt, men derimod må sammenholdes med deres mulige anerkendelse i et idealt kommunikationsfællesskab, hvilket vil sige et fællesskab, hvor dialogerne virkeliggør sig på lige betingelser. Under sådanne betingelser griber dialogerne ikke tilbage til tvang, men derimod til det bedste arguments styrke. Dialogerne er transparente, ledet af interessen om universalisering og søger konsensus mellem alle berørte.

Gennem reference til det ideale fællesskab er det muligt at kritisere det, som i det virkelige liv ikke giver anledning til autentiske dialoger. I dag er størstedelen af de dialoger, som handler om politiske, økonomiske eller sociale spørgsmål blotte forhandlinger, kampe for at opnå fremherskende private interesser. Men diskursetikken fortæller os, at argumentationen kun har mening, hvis vi forudsætter det ideale kommunikationsfællesskab, som en situation virkeligheden tenderer imod. En sådan opgave kan vi ikke overlade i den gode viljes hænder. Som samansvarlighedens etik fortæller diskursetikken os, at vi skal tage følgende skridt: For det første, bør vi med enhver handling eller undladelse sikre den menneskelige slægts overlevelse som et virkeligt kommunikationsfællesskab; for det andet, bør vi forsøge at realisere det ideale kommunikationsfællesskab i virkeligheden.

Apel bekræfter, at retstatens voldsmonopol er legitimt ud fra diskursetikken, fordi det tillader individet at handle moralsk, al

AUTOR: Juan Carlos Siurana.
 TÍTULO: "Karl-Otto Apel".
 REF. LIBRO: *Solidaritetets verdensleksikon*, Forlaget Solidaritet, CD-rom, Copenhague, 1999, 2 pp.
 (capítulo de una enciclopedia publicada únicamente en danés).
 CLAVE: CL.

den stund det kan reducere mængden af strategiske handlinger i individets omgang med andre.

Ikke desto mindre er det muligt, at en retsstats gyldige love ikke korresponderer med det, som ville blive godkendt, hvis alle berørte havde kunnet argumentere. Et af de væsentligste problemer ved disse love er, at de ikke er i stand til at indoptage perspektiver fra de berørte, som ikke tilhører den samme retsstat. Derfor mener Apel at enhver af os i en postkonventionel planetarisk etiks forstand er samansvarlige for konsekvenserne af vore kollektive handlinger, og i den forstand er vi i stand til at genkende og kritisere de love, som er uretfærdige ved vilkårligt at fremme nogles interesser frem for andres.

Apel, der definerer begrebet **kultur** som de «etisk- religiøse værdiers tradition», tager i betragtning, at diskursen ikke i hvert tilfælde er indfanget gennem selve den kulturelle tradition. Det er meget vigtigt at fremme dialogen mellem medlemmer af forskellige kulturer, hvad enten de er indbyggere i samme **stat** eller forskellige stater. Politikerne og juristerne er i højeste grad samansvarlige for institutionaliseringen af en retfærdig international retsorden.

Der findes to former for tolerance mellem medlemmer af forskellige kulturer: 1) Den *negative tolerance*, det vil sige en neutralitet forstået som ikke- intervention i de forskellige individuelle og/eller sociokulturelle former for liv. 2) Den *bekræftende tolerance*, som anser det for en pligt at støtte alle i deres søgen efter livsidealer indenfor grænserne af lige muligheder for alle. Diskursetikken begrundet denne sidste type tolerance. Det handler derfor om ikke kun at acceptere, at andre kan have forskellige visioner om liv og **død**, men om at forsøge at forstå det motiv, som har bragt dem til at tænke på denne måde, at søge punkter for sammenfald og derfra at fremme den forskellighed, som er nødvendig både for hver enkelt subjekts autentiske **identitet** indenfor rammerne af den kultur, hvori den enkelte er blevet **socialiseret**, og for en større gensidig berigelse af kulturerne.

Enrique Dussel, fortaler for befrielsesfilosofien, minder os om, at de fattige lande, som tegner sig for 75% af den menneskelige befolkning, er udelukket fra alle kommunikationsfællesskabets relevante dialoger, så længe de rige lande ikke har forstået vigtigheden af den **marxistiske økonomis teori** for en frigørelse af den «**tredje verden**».

For Apel er det en anakronisme at gøre Marx aktuel igen. **Marxismen- Leninismens** sammenbrud skyldes kravet om at opløse den kapitalistiske markedsøkonomi gennem socialisering af produktionsmidlerne. Undertrykkelsen af markedsøkonomien i de kommunistiske lande i **Østeuropa** til fordel for et politisk system med en bureaukratisk ledelse af økonomien har resulteret i et underskud af motivation i mobiliseringen af personers energi. Men **marxismen** slår især fejl, fordi resultaterne af det sociale **demokrati** og **fagbevægelsen** på lang sigt får de vestlige demokratier med deres sociale ydelser til at virke mere attraktive end stater med «virkelig eksisterende socialisme». Den rette vej er derfor: At konsolidere den politiske frihed og realisere sociale reformer, hvilket vil sige, at opretholde det parlamentariske demokrati og det markedsøkonomiske system;

og at anerkende, at verdenspolitikken kræver en samansvarlig planetarisk makroetik for alle mennesker pga. de kollektive handlingers konsekvenser og sekundære virkninger. En sådan etik ville ikke kun forsvare europæernes interesser, men derimod interesserne for alle mennesker som er berørte af den socio-økonomiske og økologiske krise, som verden oplever.

Apels diskursetik har haft indflydelse på en stor skare af samtidige tænkere, bl.a. Axel Honneth, Hauke Brunkhorst, Matthias Kettner, Adela Cortina, Gunnar Skirbekk, Jon Hellesness, Thomas McCarthy, Seyla Benhabib og Enrique Dussel.

J.C.S.

Litteratur:

Walter Reese-Schäfer: *Karl-Otto Apel : en introduktion ; med ett efterord Jürgen Habermas*, Göteborg, Daidalos, 1993

Søg efter:

ABC

